

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 74.713/3
van 12 januari 2024

avis 74.713/3
du 12 janvier 2024

over

sur

een voorontwerp van wet 'tot
wijziging van de wet van
22 december 2009 betreffende
een regeling voor rookvrije
plaatsen en ter bescherming
van de bevolking tegen
tabaksrook'

un avant-projet de loi
'modifiant la loi du
22 décembre 2009 instaurant
une réglementation relative à
l'interdiction de fumer dans
certains lieux et à la protection
de la population contre la
fumée du tabac'

Op 23 oktober 2023 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door Minister van Volksgezondheid verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet ‘tot wijziging van de wet van 22 december 2009 betreffende een regeling voor rookvrije plaatsen en ter bescherming van de bevolking tegen tabaksrook’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 9 januari 2024. De kamer was samengesteld uit Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter, Koen MUYLLE en Elly VAN DE VELDE, staatsraden, Jan VELAERS, assessor, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Pieter AERTGEERTS, adjunct-auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Koen MUYLLE, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 12 januari 2024.

*

Le 23 octobre 2023, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de la Santé publique à communiquer un avis dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi ‘modifiant la loi du 22 décembre 2009 instaurant une réglementation relative à l’interdiction de fumer dans certains lieux et à la protection de la population contre la fumée du tabac’.

L’avant-projet a été examiné par la troisième chambre le 9 janvier 2024. La chambre était composée de Jeroen VAN NIEUWENHOVE, président de chambre, Koen MUYLLE et Elly VAN DE VELDE, conseillers d’État, Jan VELAERS, assesseur, et Annemie GOOSSENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Pieter AERTGEERTS, auditeur adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l’avis a été vérifiée sous le contrôle de Koen MUYLLE, conseiller d’État.

L’avis, dont le texte suit, a été donné le 12 janvier 2024.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt tot wijziging van de wet van 22 december 2009 ‘betreffende een regeling voor rookvrije plaatsen en ter bescherming van de bevolking tegen tabaksrook’ teneinde te voorzien in een rookverbod in openlucht voor attractieparken, dierentuinen, speelterreinen, kinderboerderijen en sportterreinen (artikel 5 van het voorontwerp), evenals in een rookverbod aan de in- en uitgangen van zorg-, opvang- en onderwijsinstellingen en openbare bibliotheken (artikel 6). Het opschrift van hoofdstuk 3 van die wet wordt hieraan aangepast (artikel 3). Er wordt ook bepaald dat het rookverbod in de openlucht van stations wordt geregeld in de wet van 27 april 2018 ‘op de politie van de spoorwegen’ (artikel 7). De uitbaters van sportterreinen, attractieparken, dierentuinen, speelterreinen en kinderboerderijen kunnen een of meerdere duidelijk afgebakende rookzones in openlucht installeren (artikel 9).

Voorts wordt het rookverbod voor het “openbaar vervoer” uitgebreid naar “professioneel personenvervoer” (artikel 4) en wordt in horeca-instellingen de toegang tot de rookkamer verboden voor minderjarigen (artikel 8).

Ten slotte worden de artikelen 8 en 10/1 van de wet van 22 december 2009 opgeheven (artikel 11).

De artikelen 5, 6 en 9 van de aan te nemen wet treden in werking op 31 december 2024 (artikel 12).

VORMVEREISTEN

3. Artikel 8 van de wet van 22 december 2009 bepaalt dat “[w]ijzigingen aan de bepalingen van (...) hoofdstuk [3 van die wet] (...) enkel [kunnen] worden doorgevoerd na eerst het advies van de Hoge Gezondheidsraad te hebben ingewonnen”.

Gevraagd of in het licht hiervan het voorontwerp voor advies aan de Hoge Gezondheidsraad werd voorgelegd, antwoordde de gemachtigde:

“Nee, van deze bepaling werd in het verleden nooit eerder gebruik gemaakt. Artikel 8 werd dan ook opgeheven bij deze wetswijziging (zie artikel 11).”

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

Het gegeven dat het voorliggende voorontwerp strekt tot opheffing van het voormelde artikel 8 neemt niet weg dat die bepaling thans nog steeds in een verplicht te vervullen vormvereiste voorziet en dat bijgevolg het advies van de Hoge Gezondheidsraad nog moet worden gevraagd.

Indien de aan de Raad van State voorgelegde tekst ten gevolge van het vervullen van het voornoemde vormvereiste nog wijzigingen zou ondergaan,² moeten de gewijzigde of toegevoegde bepalingen, ter inachtneming van het voorschrift van artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd.

ALGEMENE OPMERKINGEN

4. De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst van het voorontwerp moet worden nagekeken. Bij wijze van voorbeeld kan op het volgende worden gewezen:

- in het ontworpen artikel 2, 17°, van de wet van 22 december 2009 (artikel 2, d), van het voorontwerp) stemmen in de definitie van het begrip “speelterrein” de zinsneden “dat (...) collectief gebruikt wordt om te spelen” en “qui peut être utilisé collectivement” niet met elkaar overeen. Het verdient aanbeveling om in de Nederlandse tekst te schrijven “dat (...) collectief *kan worden gebruikt* om te spelen”;
- de ontworpen artikelen 3/1, § 1, tweede lid, en 3/2, § 1, tweede lid, van de wet van 22 december 2009 (artikelen 5 en 6 van voorontwerp) bepalen in de Nederlandse tekst respectievelijk “[d]eze plaatsen dienen rookvrij te zijn” en “[d]eze zones dienen rookvrij te zijn (...)”. De Franse tekst van die bepalingen bepaalt respectievelijk “[c]es lieux doivent être exempts de fumée” en “[c]es lieux doivent être non-fumeurs (...)”. In de Nederlandse tekst zou systematisch gewag moeten worden gemaakt van “plaatsen” (in plaats van “zones”). In de Franse tekst schrijve men systematisch “exempts de fumée” (in plaats van “non-fumeurs”);
- in het ontworpen artikel 6/1, tweede lid, van de wet van 22 december 2009 (artikel 9 van het voorontwerp) stemmen de woorden “zodanig ingericht” in de Nederlandse tekst en de woorden “conçue et installée” in de Franse tekst niet met elkaar overeen. Daarnaast bepaalt de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 6/1, derde lid, van die wet dat “[d]e rookzone (...) duidelijk als zodanig voor rokers [wordt] aangeduid”, terwijl de Franse tekst bepaalt dat “[l]a zone réservée aux fumeurs est clairement identifiée comme telle et est indiqué par tous moyens permettant de la situer”. Beide discordanties moeten worden verholpen.

² Namelijk andere wijzigingen dan diegene waarvan in het advies melding zal worden gemaakt of wijzigingen die ertoe strekken tegemoet te komen aan hetgeen in het advies zal worden opgemerkt.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

5. Vermits artikel 3 van het voorontwerp strekt tot de wijziging van zowel de Nederlandse als de Franse tekst van het opschrift van hoofdstuk 3 van de wet van 22 december 2009, moeten in de Nederlandse tekst van artikel 3 de woorden “van de Nederlandse tekst” en in de Franse tekst de woorden “dans le texte en français”, worden weggelaten.

Artikel 5

6.1. Het rookverbod op speelterreinen waarin het ontworpen artikel 3/1, § 1, eerste lid, 3°, van de wet van 22 december 2009 voorziet, zou kunnen overlappen met het rookverbod in het ontworpen artikel 3/2, § 1, bijvoorbeeld voor speelterreinen in kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en scholen. Aangezien met betrekking tot de laatstvermelde instellingen enkel het roken binnen tien meter aan de in- en uitgangen van de daar vermelde publiek toegankelijke plaatsen wordt verboden, verdient het aanbeveling om na te gaan of die overlapping niet beter wordt weggewerkt, bijvoorbeeld door gewag te maken van “speelterreinen op andere dan de in artikel 3/2, § 1, eerste lid, 3° tot 5°, vermelde plaatsen”.

6.2. Luidens het ontworpen artikel 3/1, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 22 december 2009 geldt het rookverbod niet buiten de openingsuren voor kinderboerderijen. Voor attractieparken en dierentuinen, die ook openingsuren hebben, wordt niet in een gelijkaardige uitzondering gezien.

Gevraagd hoe het verschil in behandeling dat hieruit voortvloeit, kan worden verantwoord, antwoordde de gemachtigde:

“Op terreinen van sommige kinderboerderijen bevinden zich ook woningen.

In de interfederale strategie werd om deze reden ook opgenomen om voor kinderboerderijen louter ‘tijdens de activiteiten’ een rookverbod te laten gelden. Het rookverbod moet naar analogie van het rookverbod bij gesloten plaatsen echter principieel gelinkt worden aan de plaats zelf, niet aan de activiteiten.

Vandaar dat ervoor gekozen werd om voor de kinderboerderijen een temporele uitzondering toe te voegen die op hetzelfde neerkomt.

In de MVT staat geschreven: *‘Wanneer er bewoning is op de kinderboerderij, dan is het nog mogelijk te roken in het privaat gedeelte en buiten de openingsuren in het publiek gedeelte.’*”

Met die verantwoording kan worden ingestemd.

6.3. Het ontworpen artikel 3/1, § 1, eerste lid, 5°, van de wet van 22 december 2009 voorziet in een uitzondering op het rookverbod voor meerdaagse muziekfestivals op sportterreinen. Voor een eendaags muziekfestival of een concert op een sportterrein geldt die uitzondering niet.

Gevraagd om dit te verantwoorden in het licht van het grondwettelijke beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, antwoordde de gemachtigde:

“Het was niet de bedoeling van de interfederale strategie om meteen al een rookverbod op grootschalige muziekfestivals te introduceren. Festivals die meerdere dagen duren vereisen bovendien vaak dat deelnemers ter plaatse op het terrein verblijven, wat een rookverbod in deze situaties moeilijk haalbaar maakt.

Aangezien er in de praktijk regelmatig minstens een deel van dergelijk festival samenvalt met een sportterrein, werd ervoor gekozen om hiervoor een uitzondering te voorzien. Een muziekfestival werd in de discussie gedefinieerd als een meerdaags event, in tegenstelling tot de ééndaagse events met een verscheidenheid aan mogelijke activiteiten cf. concerten, gemeenschapsactiviteiten met optredens, etc. Om de uitzondering zo beperkt mogelijk te houden, is ervoor gekozen om enkel een uitzondering te maken voor de meerdaagse festivals. Bij deze evenementen valt de toegangsleeftijd vaak ook op +18 jaar, waardoor de bepaling nog steeds in lijn ligt met de grotere doelstelling om naar een rookvrije generatie te gaan en rookverboden in te stellen op plaatsen waar regelmatig minderjarigen komen.

Daarnaast moet verduidelijkt worden dat er op deze festivals wel nog steeds een rookverbod op gesloten publieke plaatsen geldt (bv. in tenten).”

Die verantwoording overtuigt niet. Zelfs indien zou worden aangenomen dat een meerdaags muziekfestival per definitie *grootschalig* is, is het niet duidelijk waarom dit relevant zou zijn voor het gemaakte onderscheid. Voor zover wordt aangevoerd dat deelnemers ter plaatse op het terrein verblijven “wat een rookverbod in deze situaties moeilijk haalbaar maakt”, komt het de Raad van State voor dat ook op een meerdaags muziekfestival de deelnemers het festivalterrein op het einde van de dag verlaten om zich naar een slaapgelegenheid te begeven. Overigens moet worden opgemerkt dat zelfs indien dit niet het geval zou zijn, overeenkomstig het ontworpen artikel 6/1 van de wet van 22 december 2009 in duidelijk afgebakende rookzones kan worden voorzien. Voorts blijkt uit de tekst van het voorontwerp geenszins dat de uitzondering beperkt is tot muziekfestivals waarvoor een toegangsleeftijd van achttien jaar of meer geldt.

Indien de uitzondering voor meerdaagse muziekfestivals op sportterreinen wordt behouden, zal die derhalve beter moeten kunnen worden verantwoord. Overigens zal dan ook moeten worden gepreciseerd of het moet gaan om muziekfestivals met meerdere aansluitende dagen, dan wel of een festival van meerdere dagen die elkaar niet opvolgen,³ ook onder de uitzondering valt.

Artikel 6

7.1. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 3/2, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 22 december 2009 schrijve men, in lijn met de definitie vervat in het ontworpen artikel 2, 21°, van die wet, “centra voor kortverblijf” (in plaats van “centra voor kort verblijf”).

7.2. Luidens het ontworpen artikel 3/2, § 1, vierde lid, van de wet van 22 december 2009 kunnen “[d]e bestaande rookzones in openlucht van plaatsen bedoeld in [het eerste lid,] 1° en 2°

³ Bijvoorbeeld een vierdaags festival waarbij vier zondagen na elkaar een concert wordt georganiseerd op een sportterrein.

die op het moment van inwerkingtreding van deze wet reeds bestonden en zich binnen de perimeter van 10 meter van een ingang of uitgang bevonden, blijven bestaan tot 31/12/2028 (lees: 31 december 2028)".

Gevraagd of de plaatsen vermeld in het ontworpen artikel 3/2, § 1, eerste lid, 1° en 2°, van de wet van 22 december 2009 (woonzorgcentra, centra voor kortverblijf, rust- en verzorgingstehuizen en ziekenhuizen) de enige plaatsen vermeld in artikel 3/2, § 1, zijn die bestaande rookzones hebben, antwoordde de gemachtigde:

"Bij de opstelling van de wetswijziging, waren we niet op de hoogte van andere etablissements dan degenen in 1° en 2° die al dergelijke rookzones hadden. Achteraf gezien blijken er ook reeds enkele scholen en crèches een rookzone aan hun ingang ingesteld te hebben.

Bij de handhaving van deze bepaling, zal hier eveneens tot eind 2028 rekening mee gehouden worden."

Bijgevolg moet de overgangsregeling waarin het ontworpen artikel 3/2, § 1, vierde lid, van de wet van 22 december 2009 voorziet, worden uitgebreid zodat ook andere bestaande rookzones in openlucht van plaatsen vermeld in artikel 3/2, § 1, eerste lid, zouden kunnen blijven bestaan tot 31 december 2028.

7.3. Op grond van het ontworpen artikel 3/2, § 1, tweede lid, van de wet van 22 december 2009 moeten de rookvrije zones "worden aangeduid door allerhande middelen die toelaten ze te situeren". In het ontworpen artikel 3/1, § 2, wordt daarentegen bepaald dat op de aldaar bedoelde plaatsen waar een rookverbod geldt "voldoende rookverbodstekens zo [worden] aangebracht dat alle aanwezige personen er kennis van kunnen nemen".

Gevraagd of de tekst van de ontworpen artikelen 3/1, § 2, en 3/2, § 1, tweede lid, van de wet van 22 december 2009 met opzet van elkaar verschillen, antwoordde de gemachtigde:

"Le contenu des deux dispositions diffère légèrement puisque la signalisation de l'interdiction de fumer ne sera dans la pratique pas la même. Il est en effet possible de mettre des signaux d'interdiction de fumer dans les lieux visés à l'article 3/1 §2 (par exemple sur des murs, des portes, des panneaux d'affichage etc) alors qu'il est difficile de mettre des signaux d'interdiction de fumer dans un rayon de 10 mètres aux entrées et sorties des lieux visés à l'article 3/2, §3. Pour ces derniers, une autre signalisation peut être prévue comme un marquage au sol.

Ainsi, l'objectif principal de cette disposition est de laisser le choix de la forme de signalisation aux gérants responsables, en fonction des possibilités aux entrées de leurs sites.

Aucun arrêté royal n'est pour le moment prévu.

A noter que la version française de l'article 3/2 §3 est erronée. Ce paragraphe doit être rédigé de la même manière que le paragraphe 2 de l'article 3/1 c'est-à-dire comme suit:

"Le Roi peut définir les conditions complémentaires auxquelles doit répondre la signalisation de l'interdiction de fumer."

Hiermee kan worden ingestemd.

7.4. Op grond van het ontworpen artikel 3/2, § 2, tweede lid, vervalt de perimeter van tien meter “[i]ndien de plaats bedoeld in [paragraaf 1, eerste lid,] 3° of 4° een privéwoning betreft (...). In deze gevallen loopt de rookvrije zone tot aan de grenzen van de gevel”.

Gevraagd of de uitzondering op de perimeter van tien meter in alle gevallen geldt, ook als de gevel van de privéwoning meer dan tien meter bedraagt, antwoordde de gemachtigde:

“Het tweede lid bepaalt dat bij opvangplaatsen van kinderen in een privéwoning (kinderdagverblijf, naschoolse opvang), de perimeter van 10 meter niet van toepassing is en de rookvrije zone zich uitstrekt tot aan de grenzen van de gevel van het gebouw.

Het rookverbod kan zich echter nooit verder uitstrekken dan buiten een perimeter van 10 meter van de ingang.”

Bijgevolg zou aan de ontworpen bepaling moeten worden toegevoegd: “behoudens indien de gevel meer dan tien meter bedraagt, in welk geval de rookvrije zone wordt beperkt tot de perimeter van tien meter”.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de modifier la loi du 22 décembre 2009 'instaurant une réglementation relative à l'interdiction de fumer dans certains lieux et à la protection de la population contre la fumée du tabac' afin de prévoir une interdiction de fumer à l'air libre dans les parcs d'attractions, les parcs zoologiques, les plaines de jeux, les fermes pour enfants et les terrains de sports (article 5 de l'avant-projet), ainsi qu'une interdiction de fumer aux entrées et sorties des établissements de santé, d'accueil et d'enseignement et des bibliothèques publiques (article 6). L'intitulé du chapitre 3 de cette loi est adapté en conséquence (article 3). Il est également prévu que l'interdiction de fumer sur les quais extérieurs des gares est régie par la loi du 27 avril 2018 'sur la police des chemins de fer' (article 7). Les exploitants de terrains de sports, parcs d'attractions, parcs zoologiques, plaines de jeux et fermes pour enfants peuvent installer à l'extérieur une ou plusieurs zones fumeurs clairement délimitées (article 9).

En outre, l'interdiction de fumer pour le « transport public » est étendue au « transport professionnel de passagers » (article 4) et dans les établissements horeca, l'accès au fumoir est interdit aux mineurs (article 8).

Enfin, les articles 8 et 10/1 de la loi du 22 décembre 2009 sont abrogés (article 11).

Les articles 5, 6 et 9 de la loi dont l'adoption est envisagée entrent en vigueur le 31 décembre 2024 (article 12).

FORMALITÉS

3. L'article 8 de la loi du 22 décembre 2009 dispose que « [l]es dispositions du (...) chapitre [3 de cette loi] ne peuvent être modifiées qu'après obtention de l'avis du Conseil supérieur de la santé ».

À la question de savoir si, à la lumière de ce qui précède, l'avant-projet a été soumis pour avis au Conseil supérieur de la santé, le délégué a répondu :

« Nee, van deze bepaling werd in het verleden nooit eerder gebruik gemaakt. Artikel 8 werd dan ook opgeheven bij deze wetswijziging (zie artikel 11) ».

Le fait que l'avant-projet à l'examen vise à abroger l'article 8 précité n'empêche pas que cette disposition prévoit encore toujours à l'heure actuelle une formalité à accomplir

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité avec les normes supérieures.

obligatoirement et que, par conséquent, l'avis du Conseil supérieur de la santé doit encore être demandé.

Si l'accomplissement de la formalité susmentionnée devait encore donner lieu à des modifications du texte soumis au Conseil d'État², les dispositions modifiées ou ajoutées devraient être soumises à la section de législation, conformément à la prescription de l'article 3, § 1er, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État.

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

4. La concordance entre les textes français et néerlandais de l'avant-projet doit être vérifiée. À titre d'exemple, on peut relever les points suivants :

- à l'article 2, 17°, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 (article 2, d), de l'avant-projet), les membres de phrase « qui peut être utilisé collectivement » et « dat (...) collectief gebruikt wordt om te spelen » figurant dans la définition de la notion de « plaine de jeux » ne correspondent pas. Il est recommandé d'écrire dans le texte néerlandais « dat (...) collectief *kan worden gebruikt* om te spelen » ;
- les articles 3/1, § 1er, alinéa 2, et 3/2, § 1er, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 (articles 5 et 6 de l'avant-projet) disposent dans le texte néerlandais, respectivement, « [d]eze plaatsen dienen rookvrij te zijn » et « [d]eze zones dienen rookvrij te zijn (...) ». Le texte français de ces dispositions mentionne respectivement « [c]es lieux doivent être exempts de fumée » et « [c]es lieux doivent être non-fumeurs (...) ». Le texte néerlandais devrait systématiquement faire état de « plaatsen » (au lieu de « zones »). On écrira systématiquement dans le texte français « exempts de fumée » (au lieu de « non-fumeurs ») ;
- à l'article 6/1, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 (article 9 de l'avant-projet), les mots « conçue et installée » du texte français ne correspondent pas avec les mots « zodanig ingericht » du texte néerlandais. En outre, le texte néerlandais de l'article 6/1, alinéa 3, en projet, de cette loi dispose que « [d]e rookzone (...) duidelijk als zodanig voor rokers [wordt] aangeduid », alors que le texte français énonce que « [l]a zone réservée aux fumeurs est clairement identifiée comme telle et est indiquée par tous moyens permettant de la situer ». Il convient de remédier à ces deux discordances.

EXAMEN DU TEXTE

Article 3

5. Dès lors que l'article 3 de l'avant-projet vise à modifier tant le texte français que le texte néerlandais de l'intitulé du chapitre 3 de la loi du 22 décembre 2009, on omettra dans le texte

² À savoir d'autres modifications que celles dont fait état le présent avis ou que celles visant à répondre aux observations formulées dans le présent avis.

français de l'article 3 les mots « dans le texte en français » et dans le texte néerlandais les mots « van de Nederlandse tekst ».

Article 5

6.1. L'interdiction de fumer dans les plaines de jeux prévue à l'article 3/1, § 1er, alinéa 1er, 3°, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 pourrait faire double emploi avec l'interdiction de fumer prévue à l'article 3/2, § 1er, en projet, par exemple pour les plaines de jeux dans les crèches, les accueils extra-scolaires et les écoles. Dès lors qu'en ce qui concerne les établissements cités en dernier, il est uniquement interdit de fumer dans un rayon de dix mètres, aux entrées et sorties des lieux accessibles au public qui y sont mentionnés, il est recommandé de vérifier s'il ne vaudrait pas mieux éliminer ce double emploi, par exemple en mentionnant « les plaines de jeux dans les lieux autres que ceux dont il est fait mention à l'article 3/2, § 1er, alinéa 1er, 3° à 5° ».

6.2. Selon l'article 3/1, § 1er, alinéa 1er, 4°, en projet, de la loi du 22 décembre 2009, l'interdiction de fumer ne s'applique pas en dehors des heures d'ouverture des fermes pour enfants. Une exception analogue n'est pas prévue pour les parcs d'attractions et les parcs zoologiques, qui ont également des heures d'ouverture.

Interrogé sur le point de savoir comment la différence de traitement qui en découle peut être justifiée, le délégué a répondu en ces termes :

« Op terreinen van sommige kinderboerderijen bevinden zich ook woningen.

In de interfederale strategie werd om deze reden ook opgenomen om voor kinderboerderijen louter 'tijdens de activiteiten' een rookverbod te laten gelden. Het rookverbod moet naar analogie van het rookverbod bij gesloten plaatsen echter principieel gelinkt worden aan de plaats zelf, niet aan de activiteiten.

Vandaar dat ervoor gekozen werd om voor de kinderboerderijen een temporele uitzondering toe te voegen die op hetzelfde neerkomt.

In de MVT staat geschreven: *'Wanneer er bewoning is op de kinderboerderij, dan is het nog mogelijk te roken in het privaat gedeelte en buiten de openingsuren in het publiek gedeelte'* ».

Cette justification peut être accueillie.

6.3. L'article 3/1, § 1er, alinéa 1er, 5°, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 prévoit une exception à l'interdiction de fumer pour des festivals de musique de plusieurs jours sur des terrains de sports. Cette exception ne s'applique pas à un festival de musique d'une journée ou à un concert sur un terrain de sports.

Invité à justifier cette exception à la lumière du principe constitutionnel d'égalité et de non-discrimination, le délégué a répondu ce qui suit :

« Het was niet de bedoeling van de interfederale strategie om meteen al een rookverbod op grootschalige muziekfestivals te introduceren. Festivals die meerdere dagen duren vereisen bovendien vaak dat deelnemers ter plaatse op het terrein verblijven, wat een rookverbod in deze situaties moeilijk haalbaar maakt.

Aangezien er in de praktijk regelmatig minstens een deel van dergelijk festival samenvalt met een sportterrein, werd ervoor gekozen om hiervoor een uitzondering te voorzien. Een muziekfestival werd in de discussie gedefinieerd als een meerdaags event, in tegenstelling tot de ééndaagse events met een verscheidenheid aan mogelijke activiteiten cf. concerten, gemeenschapsactiviteiten met optredens, etc. Om de uitzondering zo beperkt mogelijk te houden, is ervoor gekozen om enkel een uitzondering te maken voor de meerdaagse festivals. Bij deze evenementen valt de toegangleeftijd vaak ook op +18 jaar, waardoor de bepaling nog steeds in lijn ligt met de grotere doelstelling om naar een rookvrije generatie te gaan en rookverboden in te stellen op plaatsen waar regelmatig minderjarigen komen.

Daarnaast moet verduidelijkt worden dat er op deze festivals wel nog steeds een rookverbod op gesloten publieke plaatsen geldt (bv. in tenten) ».

Cette justification ne convainc pas. Même en admettant qu'un festival de musique de plusieurs jours est par définition *de grande envergure*, on n'aperçoit pas pourquoi cela serait pertinent pour la distinction opérée. Dans la mesure où il est allégué que les participants restent sur le site du festival, ce qui rend une interdiction de fumer difficilement réalisable dans ces situations, il apparaît au Conseil d'État que lors d'un festival de musique de plusieurs jours également, les participants quittent le site du festival à la fin de la journée pour se rendre dans un endroit où dormir. Par ailleurs, on observera que même si tel n'était pas le cas, des zones fumeurs clairement délimitées peuvent être prévues, conformément à l'article 6/1, en projet, de la loi du 22 décembre 2009. Par ailleurs, il ne ressort nullement du texte de l'avant-projet que l'exception est limitée aux festivals de musique pour lesquels il faut être âgé de dix-huit ans ou plus pour pouvoir y accéder.

Si elle est maintenue, l'exception pour les festivals de musique de plusieurs jours sur les terrains de sports devra dès lors être mieux justifiée. Au demeurant, il faudra par conséquent préciser s'il doit s'agir de festivals de musique de plusieurs jours consécutifs ou si un festival de plusieurs jours qui ne se suivent pas ³, relève également de l'exception.

Article 6

7.1. Dans le texte néerlandais de l'article 3/2, § 1er, alinéa 1er, 1°, en projet, de la loi du 22 décembre 2009, on écrira, dans le prolongement de la définition contenue à l'article 2, 21°, en projet, de cette loi, « centra voor kortverblijf » (au lieu de « centra voor kort verblijf »).

7.2. Selon l'article 3/2, § 1er, alinéa 4, en projet, de la loi du 22 décembre 2009, « [l]es espaces fumeurs extérieurs des lieux visés [à l'alinéa 1er,] 1° et 2° qui existaient déjà au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi et qui étaient situés dans le périmètre de 10 mètres d'une entrée ou sortie peuvent continuer à exister jusqu'au 31/12/2028 (lire : 31 décembre 2028) ».

À la question de savoir si les lieux mentionnés à l'article 3/2, § 1er, alinéa 1er, 1° et 2°, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 (centres de soins, centres de court séjour, maisons

³ Par exemple, un festival de quatre jours dans le cadre duquel un concert est organisé sur un terrain de sports quatre dimanches d'affilée.

de repos et de soins et hôpitaux) sont les seuls lieux mentionnés à l'article 3/2, § 1er, qui ont des espaces fumeurs existants, le délégué a répondu ce qui suit :

« Bij de opstelling van de wetswijziging, waren we niet op de hoogte van andere etablissementen dan degenen in 1° en 2° die al dergelijke rookzones hadden. Achteraf gezien blijken er ook reeds enkele scholen en crèches een rookzone aan hun ingang ingesteld te hebben.

Bij de handhaving van deze bepaling, zal hier eveneens tot eind 2028 rekening mee gehouden worden ».

Par conséquent, le régime transitoire prévu à l'article 3/2, § 1er, alinéa 4, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 doit être étendu de sorte que d'autres espaces fumeurs extérieurs de lieux visés à l'article 3/2, § 1er, alinéa 1er, puissent également continuer à exister jusqu'au 31 décembre 2028.

7.3. Sur le fondement de l'article 3/2, § 1er, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 décembre 2009, les lieux exempts de fumée doivent être « clairement indiqués par tous les moyens permettant de les situer ». En revanche, l'article 3/1, § 2, en projet, dispose que dans les lieux y visés où une interdiction de fumer est d'application, « des signaux d'interdiction de fumer suffisants doivent être apposés de telle sorte que toutes les personnes présentes puissent en prendre connaissance ».

À la question de savoir si le texte des articles 3/1, § 2, et 3/2, § 1er, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 décembre 2009 diffère intentionnellement, le délégué a répondu en ces termes :

« Le contenu des deux dispositions diffère légèrement puisque la signalisation de l'interdiction de fumer ne sera dans la pratique pas la même. Il est en effet possible de mettre des signaux d'interdiction de fumer dans les lieux visés à l'article 3/1 §2 (par exemple sur des murs, des portes, des panneaux d'affichage etc) alors qu'il est difficile de mettre des signaux d'interdiction de fumer dans un rayon de 10 mètres aux entrées et sorties des lieux visés à l'article 3/2, §3. Pour ces derniers, une autre signalisation peut être prévue comme un marquage au sol.

Ainsi, l'objectif principal de cette disposition est de laisser le choix de la forme de signalisation aux gérants responsables, en fonction des possibilités aux entrées de leurs sites.

Aucun arrêté royal n'est pour le moment prévu.

A noter que la version française de l'article 3/2 §3 est erronée. Ce paragraphe doit être rédigé de la même manière que le paragraphe 2 de l'article 3/1 c'est-à-dire comme suit:

'Le Roi peut définir les conditions complémentaires auxquelles doit répondre la signalisation de l'interdiction de fumer' ».

On peut se rallier à ce point de vue.

7.4. Sur le fondement de l'article 3/2, § 2, alinéa 2, en projet, le périmètre de dix mètres cesse d'exister « [s]i le lieu visé au [paragraphe 1er, alinéa 1er,] 3° ou 4° est une résidence privée (...). Dans ce cas, la zone non-fumeur s'étend jusqu'aux limites de la façade ».

Interrogé sur le point de savoir si l'exception au périmètre de dix mètres s'applique dans tous les cas, également lorsque la façade de la résidence privée excède dix mètres, le délégué a répondu :

« Het tweede lid bepaalt dat bij opvangplaatsen van kinderen in een privéwoning (kinderdagverblijf, naschoolse opvang), de perimeter van 10 meter niet van toepassing is en de rookvrije zone zich uitstrekt tot aan de grenzen van de gevel van het gebouw.

Het rookverbod kan zich echter nooit verder uitstrekken dan buiten een perimeter van 10 meter van de ingang ».

Par conséquent, il faudrait ajouter à la disposition en projet : « sauf si la façade excède dix mètres, auquel cas la zone exempte de fumée est limitée au périmètre de dix mètres ».

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Annemie GOOSSENS

Jeroen VAN NIEUWENHOVE